

YARATICILIK KODU

Yaratıcı fikirler
bulabilmek için
zihnimizi nasıl
kodlamalıyız?

BARIŞ
MÜSTECAPLIOĞLU

CEO plus

Barış Müstecaplıoğlu, Bođaziçi Üniversitesi'nde İnşaat Mühendisliđi okudu. Hikâye ve roman eleştirileri *Varlık*, *Altyazı*, *Kitaplık* gibi dergilerde yayımlandı. 2002-2004 yılları arasında, Türkiye'nin ilk fantastik kurgu dizisi olan ve dört romandan oluşan *Perg Efsaneleri*'ni kaleme aldı. Bu seriden sonra, farklı türlerde *Kardeş Kanı*, *Şakird* ve *Bir Hayaldi Gerçekten Güzel* isimli üç roman yazdı. 2012'de *Şamanlar Diyarı* ile fantastik kurguya geri döndü. Üç kitap-tan oluşan bu seriyle, geçmişten bugüne dünyanın her yerinde yaşanan düşmanlıkların anlamsızlığına büyülü bir ayna tuttu. *Osmanlı Cadısı*'nda, uçan arabalarla leventleri, robotlarla semazenleri sıra dışı bir kurguda ustalıkla buluşturdu. Hem Osmanlı döneminde hem de gelecekteki İstanbul'da geçen bu roman, edebiyatımızda bilimkurgu ve distopyanın en başarılı örnekleri arasında gösterildi. 2018-2021 yılları arasında *Hayallere Ulaşma Rehberi*, *Gerçekler Kırıldı* ve *Dede Korkud Hikâyeleri*'ni modern bir şehir fantazyasıyla buluşturduğu *Ahtapotun Rüyası* isimli kitapları yayımlandı.

Yazarın çeşitli eserleri bugüne kadar İngilizce, Lehçe, Romence, Bulgarca, Çince, Arapça, Sırpça, Almanca, Hintçe ve Arnavutça dillerine çevrildi. Şangay Edebiyat Festivali, Londra Kitap Fuarı, Frankfurt Kitap Fuarı, Bombay Edebiyat Festivali gibi pek çok uluslararası edebiyat etkinliğinde konuşmalar yaptı.

2012'de Fantazy ve Bilim Kurgu Sanatları Derneđi'nin kurucuları arasında yer aldı. 2022-2023 yılları arasında bu derneğin başkanlığını yaptı. Sanatçı dostlarıyla birlikte ülkemizde fantazy ve bilimkurgu türünde öyküleri, romanları ve illüstrasyonları ödüllendiren GIO Ödülleri'ni kurguladı. Çok sayıda edebiyat ve sinema ödülünde jüri üyeliği ve jüri başkanlığı yaptı.

Yazarlığın yanı sıra 20 yıla yakın süredir uluslararası şirketlerde insan kaynakları ve eğitim alanında yöneticilik yapan Barış Müstecaplıoğlu, halen enerji sektöründe insan kaynakları alanında üst düzey yönetici olarak çalışmaya devam etmektedir.

Barış Müstecaplıoğlu'nun kitapları bugün onlarca okulda öğrencilere yaratıcılıklarını geliştirmeleri ve hayallerine ulaşmanın yollarını keşfetmeleri için okutuluyor.

DOĞAN YAYINLARI TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Osmanlı Cadısı (Doğan Kitap)
Hayallere Ulaşma Rehberi (CEO Plus)
Gerçekler Kırıldı (Doğan Kitap)
Ahtapotun Rüyası (Doğan Kitap)
Korkak ve Canavar (Perg Efsaneleri 1) (XLibris)
Merderan'ın Sırrı (Perg Efsaneleri 2) (XLibris)

YARATICILIK KODU

Yazan: Barış Müstecaplıoğlu
Editör: Kemal Küçükgedik

Yayın hakları: © 2024 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Kasım 2024 / ISBN 978-625-8026-15-3
Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Gökçen Yanlı
Sayfa uygulama: Taylan Polat
Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL
Tel: (212) 515 49 47
Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Yaratıcılık Kodu

Yaratıcı fikirler bulabilmek için
zihnimizi nasıl kodlamalıyız?

Barış Müstecaplıoğlu

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Teşekkürler

Ateşi ve tekerleği bulan atalarımızdan yapay zekâyı ve uzay yolculuğunu gerçeğe dönüştürenlere kadar, tarih boyunca yaratıcı fikirleriyle bizi geliştiren herkes zihnimde bu kitabın oluşmasına katkı sağladı. Kitapta sadece bir kısmına yer verebilsem de hepsine teşekkür ediyorum.

Bu kitabı yazdığım yıllarda başkanlığını yapma onurunu yaşadığım Fantazya ve Bilim Kurgu Sanatları Derneğimizin tüm üyeleri, sanatımıza hayal gücünü nakşedenler, her biriniz ayrı birer ilham kaynağısınız.

Bana her gün birbirinden çarpıcı yaratıcılık örnekleri sunan, kendisinden çok şey öğrendiğim minik rehberim, sevgili kızım Deniz, sen olmasaydın bu kitap da olmazdı. Etrafına hep bugün olduğu gibi ışık saçmanı diliyorum.

Son olarak sevgili Tuba'm, bu kitap için ikimizden çaldığım zamana gösterdiğin anlayış ve bana her zaman güç veren desteğin için teşekkür ederim. İyi ki varsın.

Yolculuk haritası

Kapı aralığından fısıltılar	11
Yaratıcılık nedir, neden önemlidir?	17
Yaratıcılık bariyerleri	35
Yaratıcı insanların alışkanlıkları.....	55
Yaratıcı düşünmenin yolları	89
Çocuklarımızın yaratıcılığını nasıl geliştirebiliriz?	141
Yaratıcılık ve toplumsal sorunlar.....	165
Yaratıcı fikirleri hayata geçirebilmek	189
Vedalaşırken.....	207
Kaynakça	213

Kapı aralığında fısıltılar

2023 yılının haziran ayında, yoğun bir mesai gününün son demlerinde telefonum çaldığında heyecan verici bir yolculuğa adım atmaktaydım hiç aklıma gelmemişti. Arayan kişi fantazy ve bilimkurgu camiasında güzel eserleriyle tanınan Fatih Danacı'ydı; kendisini uzun zamandır görmediğim ve özlediğim için telefonu keyifle açmıştım. Fatih Danacı, *Dolunay Öyküleri*, *Korkunun Canavarları* gibi edebiyatımızda ve sinemamızda korku türüne odaklanan kitapların yanı sıra, havacılık tarihimiz üzerine değerli araştırmalara da imza atmıştı. Kısa bir hal hatır sohbetinden sonra doğrudan konuya girdi. Bir proje hakkında konuşmak istediğini söyledi, sesi coşkulu ve heyecanlıydı. Bir öykü antolojisi ya da farklı bir sanatsal çalışmadan bahsedeceğini düşündüm; dostlarım beni bu tür projeler için sık sık arardı. O günlerde yeni bir roman üzerinde çalışıyordum, başka bir edebi uğraşıya zaman ayıramazdım. Önerisini arkadaş hatırına dinleyecek olsam da ona olumsuz bir yanıt vermeye hazırlandım.

"Seni Savunma Sanayii Başkanlığı ile tanıştırmak istiyorum" dedi gizemli bir tınlamayla. İlk başta doğru duyduğumdan emin olamadım. Ofisten çıkmak üzereydim, hem onunla konuşuyor hem de çantamı topluyordum. Sayısız toplantıyla geçen, yıpratıcı bir gün olmuştu, söylediklerine çok odaklanamamıştım. İnsan Kaynakları yöneticisi ya da bir roman yazarı olarak savunma sanayii ile nasıl bir bağım olabilirdi ki? Kelimelerin üzerine basarak aynı şeyi tekrarladı, şaşkınlığımı eğlenceli bulmuşa benziyordu. Bana özel bir proje için yaratıcı konseptler üretebilecek kişilerle görüştiklerini, bu konseptlerin senaryolaştırılması için bir yazar

aradıklarını anlattı. Kendisi doğrudan bu projenin içinde yer almasa bile beni onlara önermiş, birlikte çalışabilecekleri en iyi kişi olduğumu söylemiş ve olumlu yanıt almıştı.

“Beni tanıyorsun, sadece para kazanmak için yazamam” dedim. “Yazabilmek için o konu hakkında heyecan duymam lazım.” Yalnızca ellerindeki hazır fikirleri yazıya dökcek birini arıyorlarsa başka birini tercih etmeleri daha doğru olurdu. Romanıma ara vermek için çok ikna edici bir sebep gerekiyordu. Fatih, Ankara’da bir toplantı düzenleneceğini, bu toplantıda bana projenin geldiği noktanın ve gitmek istedikleri yerin anlatılacağını paylaştı. Kesin kararımı ekiple tanıştıktan ve yapacakları sunumu dinledikten sonra vermeme önerdi.

Projeyle ilgili pek çok muğlak nokta olmasına rağmen, böylesine önemli bir kurumun hayal gücü ve yaratıcılık odaklı bir çalışma yapmak istemesi hoşuma gitmişti. O güne kadar sıra dışı fikirler üretmek üzerine liselerde, üniversitelerde, edebiyat festivallerinde sayısız konuşma yapmışım. Televizyonda ya da radyo kanallarında konuştuğum da olmuştu ama bunlar yine edebiyat odaklı programlarla sınırlıydı. Ülkemizde bir yaratıcılık kültürü oluşturmak için farklı kitlelere ulaşabilmeyi her zaman istemiştim. Ülkemizin en önemli kurumlarından biri ile hayata geçireceğimiz böyle bir proje bunu mümkün kılabilirdi. Sonuç her ne olursa olsun, denemeye değerdi.

Savunma Sanayii Başkanlığı tarafından koordine edilen bu proje, “Geleceğin Hareket Ortamını Şekillendirecek Teknolojiler” adını taşıyor ve GHOST kısaltmasıyla anılıyordu. Aselsan, Havel-san, Roketsan, Tübitak gibi kurumlarla üniversitemizin değerli akademisyenlerinin katılacağı bir yarışma düzenlenecekti. Bu yarışmada, 2050 yılına kadar savunma sanayisinde yaşanacak gelişmeler öngörülecek, bu öngörüler doğrultusunda ülkemizin güvenliğine fayda sağlayacak teknolojiler düşünlenecekti. Bu teknolojileri temel alan kapsamlı harekât senaryoları yazılacaktı. Hazırlanan senaryoları temel alacak teknoloji çalıştaylarıyla, bu düşlerin gerçeğe dönüştürülmesi ve yerli üretime yaratıcılık katılması hedeflenecekti.

Savunma Sanayii Başkanlığı'nda (SSB) tanıştığım vizyoner ekip, daire başkanları Murat Çizgel ve Dr. Şaduman Aziz liderliğinde gerçekten fark yaratacak, anlamlı bir işe imza atmak istiyordu. Yaratıcı zihinleri ayırt edebilecek bir yarışma kurgulamayı ve katılımcılara yenilikçi fikirler üretebilmeleri için destek olmayı hedefliyorlardı. Keşfetme tutkusunun SSB ekosisteminde bir kültür haline gelmesini düşünüyorlardı. Katılımcılar ağırlıklı olarak biliminsanları ve mühendisler olacaktı, bu yüzden yaratıcılık konusuna onlardan daha fazla odaklanmış bir uzmanla çalışmayı düşünmüşlerdi.

Ben hem bir bilimkurgu yazarı hem de katılımcıların dilinden anlayabilecek bir mühendistim. O güne kadar pek çok öykü ve senaryo yarışmasında jüri üyeliği yapmıştım. Kurucularından olduğum ve dönem dönem yönetiminde yer aldığım Fantazy ve Bilimkurgu Sanatları Derneğimizin düzenlediği yarışmaların kurgusunda rol almıştım. 25 yıldır İnsan Kaynakları alanında çalışıyordum, kültürel dönüşüm üzerine uluslararası ödüllere layık görülen projeler hazırlamıştım. Üstüne üstlük *Hayallere Ulaşma Rehberi*'ni yazarken tasarladığım "zihinlerimizi yaratıcı fikirler üretmek için nasıl kodlayabileceğimizi" anlatan bir eğitim programım vardı. Hayatım boyunca yaptığım hemen her şey beni GHOST projesine katkı vermeye hazırlamış gibiydi. SSB ekibi bana, ben de onlara güvendim, bu projede birlikte çalışmaya karar verdik.

GHOST sürecinde hem değerli jüri üyelerine hem de katılımcılara yenilikçi düşünmenin yolları üzerine kapsamlı eğitimler verdim. Yarışmada dereceye giren teknolojik konseptler üzerine, bu konseptlerin hayata nasıl dokunacağına dair öyküler yazdım. Bu süreçte mühendislerimizin ve biliminsanlarımızın kuantumdan yapay zekâya, nano teknolojiden uzay teknolojilerine, pek çok heyecan verici alanda vizyoner yaklaşımlarını görme fırsatı buldum. Benim için en anlamlısı, projenin lansmanı için hazırlanan bilimkurgu türündeki animasyon filminin senaryosunu kaleme almaktı. Usta sanatçı Onur Çaylı ve ekibi tarafından çizimleri ve animasyonları yapılan *Savaş Filleri* isimli bu kısa filmin, ülkemizde bu alanda yapılan en iyi işlerden biri olduğuna inanıyorum. Hem SSB

içinden hem de farklı kesimlerden aldığı övgüler, onun için gece gündüz çalışmamıza anlam kattı.

Şu an okuduğunuz kitabı yazmamda GHOST projesinin önemli bir etkisi oldu. *Yaratıcılık Kodu* eğitimini bu projeden çok daha önce kurgulamıştım ama tam olarak içime sinmediği için konuşmalarım da ondan alıntı yapmak dışında kullanmıyordum. İçeriğini tümüyle aktarmak için birkaç saat yetiyordu. Bu projede benden ülkemizin nadide kurumlarından katılımcılara tam gün sürecek bir eğitim vermem istenince yaratıcılık üzerine sayısız yeni kaynak inceledim. Geceler boyunca üzerinde çalışıp eğitim içeriğini zenginleştirdim. Keşif duygusunu tetikleyecek yepyeni örnekler ve uygulamalar geliştirdim. Kendi alanında önemli buluşlar yapmış, hayal gücü ve yaratıcılığıyla öne çıkmış çok sayıda sanatçıyla, mimarla, tasarımcıyla, biliminsanıyla yapılan röportajları inceleyerek ortak noktalarını belirlemeye odaklandım. 20 yıldan uzun süreye yayılan kendi yaratım sürecimi yeniden ele aldım; neyi nasıl kurguladığımı, ilham kaynaklarımı, faydalandığım yaklaşımları ve alışkanlıkları mühendis kimliğimle irdeleyip yazıya döktüm. Eğitimler çok başarılı ve keyifli geçti. Üstüne üstlük birbirinden değerli katılımcılardan aldığım öneriler ve geribildirimlerle içerik daha da güçlendi. Böylesine üst düzey bir kitleye fayda sağlayabildiğimi görünce yaratıcılık üzerine bilgi ve deneyimlerimi herkesle paylaşmam gerektiğini hissettim.

Ülkemizde sadece savunma sanayisinde değil, milli eğitimden sanata, bilimden teknolojiye her alanda yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştirmemiz, bu konuda bir seferberlik başlatmamız gerekiyor. Yenilikçi fikirler, araçlar, teknolojiler üretmeyi kültürümüze naksetmemiz geleceğimiz için yegâne umut. Aksi takdirde bunu başaran toplumların gerisinde kalmamız ve değer üreten değil tüketen bir toplum olmamız kaçınılmaz. Şayet bu seferberliği başlatıp sonuca ulaştırabilirsek hem kendi hayatlarımıza anlam katacağız hem de çocuklarımız daha güzel, dünyaya daha fazla katkı sağlayan, refah içinde bir ülkede yaşayacaklar.

Bu hayali gerçekleştirmenin yolu, hayata ve olaylara bakışımızı, düşünme tarzımızı, alışkanlıklarımızı yaratıcılığı tetikleyecek şe-

kilde düzenlemekten geçiyor. Sıra dışı düşünmenin yolları üzerine hem kitap formatında hem de internet üzerinden pek çok standart öneriye ulaşmak mümkün. Fakat şayet kişinin zihni doğru şekilde kodlanmadıysa, maalesef bu yöntemler anlamlı sonuçlar doğurmuyor. Öğrenilen bilgiler somut aksiyonlara dönüşmüyor. *Yaratıcılık Kodu'*nda anlattığım örneklerin, pratik uygulamaların ve tekniklerin bu konuda sizlere fayda sağlayacağına inanıyorum.

Paylaştığım yaratıcılık yöntemlerine örnek olması ve okuma deneyiminizi renklendirmesi amacıyla, bölümlerin başına fantazya ve bilimkurgu eserlerimden kısa alıntılar ekledim. Bu alıntıların hangi eserlere ait olduğunu kitabın sonunda yer alan kaynakçada görebilirsiniz.

Bu kitap size yaratıcılık hakkında sadece genel kültür kazandırmayı değil, yaratıcılığınızı gerçekten tetiklemeyi ve geliştirmeyi hedefliyor. Bu nedenle içinde bol bol uygulama bulacaksınız. Kitaptan azami fayda sağlamak için uygulamaları mutlaka yapmanızı öneririm.

Gelişim odaklı hayatımda öğrendiğim en önemli şey, bizi ileriye taşıyan yegâne unsurun doğru yaklaşımları sabırla ve azimle uygulamak olduğudur. Narin yağmur damlaları bile, yeterince uzun süre aynı noktaya düşerlerse koca kayaları aşındırıp onlara yeni şekiller verebilir. Diyelim ki hasta olduk ve dünyanın en iyi hastanesine gidebilecek kadar paramız var. Hastanenin kapısından içeri girdiğimiz zaman sağlığımızda herhangi bir iyileşme olur mu? Hastanede dünyanın en iyi doktoru bizi muayene etti ve teşhis koydu, iyileşmek için yapmamız gerekenleri detaylıca anlattı. Ona güveniyoruz, işinin ehli olduğunu biliyoruz. Yine de sadece doktorun konuşmasını dinlediğimiz için iyileşmeye başlar mıyız? Eczaneye gidip ilaçları satın aldık, eve dönüp prospektüsleri dikkatlice okuduk. Hangi ilacı günde kaç defa ve ne kadar almamız gerektiğini öğrendik. Peki yalnızca prospektüsleri okumak bize bir fayda sağlar mı?

Sizin de takdir edeceğiniz şekilde, bu soruların hiçbirine olumlu yanıt veremeyiz. Ancak o ilaçları prospektüslerde anlatıldığı şekilde düzenli kullanırsak ve doktorun tavsiyelerine uyarsak iyileşmeye başlarız.

Başkalarının bilgi ve deneyimlerinden faydalanma süreci de tamamen aynıdır. Sadece bir insanın tecrübelerini dinlemekten ya da bu tecrübeleri anlatan kitapları okumaktan fayda beklemek, yalnızca doktorun konuşmasını dinleyerek ya da prospektüs okuyarak iyileşmeyi ummaya benzer. Eğer sabırla ve azimle uygulamazsak, dinlediklerimiz ve okuduklarımız genel kültürümüzü zenginleştirmenin ötesinde bir yarar sağlamayacaktır.

Dilerim *Yaratıcılık Kodu*'nda paylaştığım önerileri ve yöntemleri hayata geçirerek siz de yaşamınızda ve çalıştığınız alanda fark yaratırsınız.

Yolunuz açık olsun.

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Yaratıcılık nedir, neden önemlidir?

Güvenlik Robotu DR-26 yarım metre genişliğindeki sarı çizginin arkasında kıpırdamadan duran kadını baştan ayağa taradı. Kadın füme rengi şık bir takım elbise giymişti, yakası fırfırlı gömleği açık pembe, kısa topuklu ayakkabıları koyu kırmızıydı. Sadece Roma Şehir Cumhuriyeti'nde üretilen Lolaper marka çantası ve gümüş tokalı kemerinden varlıklı biri olduğunu anlamak kolaydı. Yine de DR-26 herhangi bir şehir vatandaşını nasıl kontrol ediyorsa, onu da aynı ciddiyetle ve protokollerden bir adım şaşmayarak inceledi. Koruduğu kişinin güvenliği kusursuz bir özen gerektiriyordu.

İlk aşamada kadının taşıdığı eşyalara ve kıyafetine bakmıştı. Şık görünseler bile, kurşunlara ya da enerji tabancalarına karşı dayanıklı olmayan, sıradan giysilerdi. Büyük sayılabilecek el çantasında, son model bir kuantum bilgisayar, elektronik anahtarlar, küçük bir holografik ayna ve birkaç dijital kalem ile not defteri vardı. Bu aletlerin hepsi devlet veritabanına kaydedilmiş, üzerlerinde herhangi bir geliştirme yapılmamış, zararsız nesnelere. Bir kişiye zarar vermek ya da onu tehdit etmek amacıyla kullanılmaları düşük bir ihtimaldi.

İkinci aşamada misafirin kimlik kontrolünü ve profil analizini yaptı. Kadının telesaatinde okuduğu sanal kimlik kartına göre adı Duygu Ertaç'tı. İstanbul Küçük ve Orta Boyutlu İşletmeler Birliği İSKOB'un çiçeği burnunda başkanıydı. Bu göreve dört ay önce atanmıştı. Birkaç saniye içinde taradığı medya haberlerine göre 14.352 üyenin oy kullandığı seçim oldukça zorlu geçmişti. İlk iki turda adayların hiçbiri salt çoğunluğun oyunu alamamış, en fazla

üyenin desteğini alanın başkan olacağı son tura geçilmiş, Duygu yalnızca 96 oy farkıyla kazanabilmişti. Sosyal medya haberlerini hızlıca taradı, hakkında endişe verici herhangi bir söylentiye ya da paylaşıma rastlamadı. Pahalı okullarda okumuştü ve birkaç park cezası dışında herhangi bir adli kaydı bulunmuyordu. Megakulelerde biri dubleks olmak üzere dört dairesi vardı, yer yüzeyinde şirketinin üzerine dokuz bina kayıtlıydı. Hayatı örnek alınacak bir başarı öyküsüydü, babasından devraldığı et yemekleriyle meşhur restoranı kendi çabasıyla büyütmüş, üçü şehrin namlı kulelerinde, dördü ise yer yüzeyinde nispeten varlıklı kişilerin yaşadığı 1. bölgede faaliyet gösteren bir lezzet zincirine dönüştürmüştü. Eve servis hizmeti dört yıldır sürekli büyüyor ve reklamlarında şehrin ünlü simaları boy gösteriyordu. Polis veritabanına anlık erişim sağlayarak geçmişte işlenmiş suçların faillerinin profilleriyle karşılaştırdı. Benzer profillerde kişilerin şiddet eyleminde bulunma ihtimalini % 9,4 olarak hesapladı. Örnek suçlar genellikle eğlence ortamlarında aşırı alkolden ya da uyuşturucudan kaynaklanıyordu, aralarında kıskançlık ya da aşk cinayetleri, miras kavgaları da vardı. Bu oran Başkanlık Konutu'nun bugüne kadar ağırladığı, bazıları oldukça sıra dışı misafirlerin yarattığı riske kıyasla oldukça düşüktü.

Güvenlik protokolünün son aşamasında kadının suratındaki ifadeyi, kalp atışını, az önce sorularını yanıtlarken gözlerinin ve bedeninin verdiği tepkileri, ses tonunu analiz etti. Suçluların kayıtlarıyla kıyasladığında, misafirin içinde bulunduğu psikolojik durumla şiddet eyleminde bulunma ihtimali % 56 ile % 61 arasında gidip geliyordu. Duygu Hanım şu an ortalama bir insana göre fazlasıyla gergin ve endişeliydi, üzerine gidilirse ya da tehdit altında olduğunu hissederse aşırı tepkiler vermesi mümkündü. Bu konu tek başına ele alındığında ciddi bir güvenlik riski teşkil etse dahi, diğer aşamalardaki tespitleriyle birlikte değerlendirdiğinde içeri girmesini engelleyecek bir durum yoktu. Konsolide değerlendirme sonucu oldukça olumluydu. Yine de raporunu Başkanlık Ofisi'nin güvenliğinden sorumlu emniyet amirine iletirken psikolojik riski özellikle vurguladı.

DR-26'nın tüm bu tespitleri ve analizleri yapması sadece yedi dakika sürmüştü. Yine de Duygu, onu farklı renklerde ışıklar saçan onlarca kamerası ve sensörüyle ölçüp biçen bu devasa metal yağınının karşısında fena halde sıkılmıştı. Alışveriş merkezlerine ya da alt seviye hükümet ofislerine girerken benzer kontroller duvarlara monte edilmiş araçlarla birkaç saniyede yapılıyordu, onların yanından geçerken yavaşlamanıza bile gerek kalmıyordu. Bu yüzden bir kapının önünde böyle uzun süre beklemeye alışkın değildi. Yine de bugünlerde çok sayıda güçlü insanın şehir başkanına dış bilemediğini düşünerek, güvenliğin bu derece sıkı olmasını makul buldu. O makineler muhtemelen bu robotun onda biri kadar bile hassas değildi ancak uç noktalarda riskleri tespit edebilirlerdi. DR-26 ise sanki onu binlerce parçaya ayırıyor, her bir parçayı itinayla inceliyor, sonra bir yapboz gibi yeniden birleştiriyordu.

Robot önünden çekilip sakın bir ses tonuyla "Hoş geldiniz, içeri girebilirsiniz" dediğinde, ona ve ışık saçan gözlerinden kendisini seyrettiklerinden emin olduğu insan polisler nazikçe teşekkür etti.

* * *

Her gün ülkemizde ve dünyada yaşanan birbirinden acı verici şiddet olaylarını duyup dehşete düşüyoruz. Kendisini terk eden sevgilisinin yüzüne kezzap atanlar, okulda gururu kırıldığı için sınıf arkadaşlarını babasının otomatik tüfeğiyle tarayanlar, trafikte yol vermeyen arabanın şoförünü bıçaklayanlar, intihar etmeye karar verip yalnız kalmasınlar diye tüm ailesini öldürenler haberlerde o kadar sık karşımıza çıkıyor ki sayılarını takip etmek mümkün değil. Bu canice eylemlere imza atanlar, çoğu zaman tanıdıkları tarafından "iyi bir insan diye bilinen", "karıncayı incitmez denilen" sıradan bireyler. Daha önce hiç suça karışmamış bir kişi, ruhsal bir patlama anında çevresine büyük zararlar verebiliyor. Bazen de geçmişleri bu tür olaylarla dolu insanlar, onların bu yönlerini bilmeyen kişiler için ciddi tehditler oluşturabiliyor. Yol vermediği için tartıştığımız kişi belki de sayısız şiddet olayına karışmış, en ufak öfkesinde eli silahına giden, saldırgan bir karakter, bunu nereden bilebilirsiniz?

Yukarıda hayal ettiğim teknoloji günün birinde hayata geçerse, insanların ruhsal durumlarını profilleriyle eşleştirip risk analizi yapabilen robotlar bu şiddet olaylarının hepsini olmasa bile önemli bir bölümünü önleyebilir. Şu an böyle bir teknolojiye sahip değiliz ama bir gün sahip olabilmek için öncelikle onu hayal etmemiz gerekiyor. Elbette bu tür bir teknolojinin kişisel verilerin korunması, mahremiyet gibi konularda yaratacağı riskleri bertaraf etmek için de başka yaratıcı fikirler geliştirmek gerekecektir.

1913-1997 yılları arasında yaşayan eğitimci Malcolm Shepherd Knowles, yetişkin eğitimi üzerine çalışmalarıyla günümüzün kurumsal akademilerine kadar uzanan bir etki yaratmıştır. Erişkin eğitimi konusunda 10'dan fazla kitaba ve yüzlerce makaleye imza atan Knowles, yetişkin insanların öğrenme süreçleri üzerine kavramsal bir temel oluşturmaya odaklanmıştı. Çalışmalarının temelini okullarda çocuklar için tasarlanmış eğitim metotlarının belli bir yaştan sonra etkisini yitirdiğine dair gözlemleri oluşturuyordu. Geliştirdiği "andragoji" terimi (yetişkin eğitimi) literatürde geniş ölçüde kabul görmüş ve pek çok uzman bu konuya farklı araştırmalarla katkıda bulunmuştur. Knowles, çalışmalarında olgun insanları hedef alan eğitimcilerin sadece bilgi aktarmakla kalmamaları, bunun yerine öğrenmeyi öğretmeleri gerektiğini vurguluyordu. Çünkü algıları açık olmayan ve öğrenmek için heyecan duymayan zihinlere bilgi aktarımı, kapalı bir bilgisayara veri yüklemeye çalışmaya benziyordu.

Yetişkin eğitimi teorisine göre küçük yaşlarda bize öğretilen şeyleri fazla sorgulamadan kabulleniriz, öğrenme sürecimiz taklide ve ezbere dayalıdır. Otorite olarak gördüğümüz bir kişinin, bir ebeveynin ya da öğretmenin bize "bunu bilmen lazım" demesi algılarımızı açmak için yeterli olmaktadır. Fakat belli bir yaştan sonra artık zihnimiz sadece önemli ve faydalı bulduğu konulara odaklanır, algılarımız bize anlamlı gelmeyen mesajlara kapanır. Yetişkin eğitimi üzerine çalışan kurumsal akademilerde eğitim tasarımı yapılırken özen gösterilen en kritik noktalardan biri, katılımcıların o eğitimden ne fayda sağlayacaklarını tam olarak anlamalarıdır. Aksi takdirde aktarılan içerik ya da aktarım tarzı ne

kadar başarılı olursa olsun, dinleyicilerin önemli ve faydalı buldukları bir öğretiyeye odaklanma, algılama ve öğrendiklerini uygulama düzeyi yeterli seviyede olmayacaktır.

Bu nedenle zihinsel yolculuğumuza yaratıcılığın bireysel ve toplumsal hayattaki önemi hakkında düşünerek başlamanın anlamlı olacağı kanısındayım.

Şu an elinizde tuttuğunuz ya da kulaklığınızdaki dinlediğiniz kitap başlı başına bir yaratıcılık eyleminin sonucudur. Hayır, kendi yazdığım satırlardan bahsetmiyorum, bizzat “kitap” kavramının kendisinden bahsediyorum. Bugün bize ağaçta yetişen elma kadar doğal gelen, doğduğumuz andan beridir varlığını bildiğimiz “kitap” asırlar önce birilerinin hayal ettiği ve üzerinde çalışarak gerçeğe dönüştürdüğü önemli bir buluştur. İnsanlar gölgeleri dünya üzerine düştüğü ilk günden beridir kitap yazmıyorlar. Bildiğimiz kadarıyla tarihimizde görsel iletişim mağara resimleriyle başladı. On binlerce yıl önce atalarımız kayaların üzerine taşlarla çizdikleri hayvan resimleri ve geometrik şekillerle birbirlerine ve geleceğe mesaj bırakıyorlardı. İnsanlar bu yöntemi durmadan geliştirip önce modern alfabeleri ve yazıyı, ardından anlatıyı ve hikâyeyi, sonunda da “kitabı” keşfettiler. Günümüzde bu yolculuk e-kitap, sesli kitap şeklinde yeni formlara dönüşerek devam ediyor; gelecekte neye evrileceğini düşlemek heyecan verici. Benim bu kitabı yazdığım bilgisayar, onu yazarken oturduğum koltuk, sizin (bir ihtimal) şu an uzandığınız yatak ya da içinde olduğunuz ulaşım aracı, bize gökyüzündeki bulutlar ya da sokaklardaki kediler kadar doğal görünseler bile, aslında her biri atalarımızın yaratma tutkusunun eseridir. Doğduğumuz andan beridir hayatımızda olan şeyler zihnimizi hep var oldukları yanılgısına düşürüyor, halbuki asırlar önce hiçbiri yoktu.

Yaratma becerimiz olmasaydı insanlık tarihi boyunca hep aynı şekilde yaşayan, beslenen, göç eden, avlanan hayvanlardan bir farkımız kalmazdı. Muhtemelen duymuşsunuzdur, “Kuşlar kadar özgür olmak isterdim” diye klişe bir laf vardır. İstemedikleri bir şeyi yapmaya mecbur kalanlar gökyüzüne bakıp bulutların arasında kanat çırpan martılara, güvercinlere, kargalara özenirler.

Hayal gücü, kişisel ve toplumsal gelişim için en önemli yetkinliktir.

"Bizi ileriye taşıyan yegâne unsur, doğru yaklaşımları sabırla ve azimle uygulamaktır. Narin yağmur damlaları bile, yeterince uzun süre aynı noktaya düşerse koca kayaları aşındırıp onlara yeni şekiller verebilir."

Yaratıcılığın, üretkenliğin, farklı düşünüp kalıpları kırabilmenin sadece belli insanlara özgü, doğuştan gelen bir meziyet olduğu düşünülür. Ancak herkes kendi içindeki yaratıcı özellikleri geliştirebilir. Beynimize sorunlara farklı bakmayı, bambaşka açılardan düşünmeyi, hayal gücünüzü çalıştırmayı öğretebilirsiniz.

Ülkemizin pek çok değerli kurumu tarafından projelerine yaratıcılık katmak üzere danışman olarak davet edilen Barış Müstecaplıoğlu, yirmi yılı aşkın süredir verdiği eserlerle ülkemizde yaratıcılığın en önemli temsilcilerinden biri. Hayatının farklı dönemlerinde edindiği mühendis, bilim kurgu yazarı, iş insanı kimlikleriyle, çocuklarımızın yaratıcılığını geliştirmekten sıra dışı ürünler tasarlamaya, eğitim sistemimize yaratıcılık katmaktan etik değerlere kadar geniş bir yelpazede, konuya çok boyutlu ve bütünsel bakıyor.

Yaratıcılık Kodu, zihnimizde yaratıcı düşünmeyi önleyen bariyerleri kaldırmannın, olaylara ve problemlere farklı açılardan bakabilmenin, yenilikçi fikirler üretmenin yollarını somut örneklerle ve bilimsel verilerle anlatıyor, uygulamalarla pekiştiriyor. Nedenleri ve nasılları için sizi Barış Müstecaplıoğlu'nun sınırsız düş gücüyle tanışmaya davet ediyoruz.

